

Сурогатне материнство або відмова за приписом

КУПИТИ

Медичне втручання, необхідне для сурогатного материнства, є рівносильним відмові. Як традиційно буває в акушерстві, інтереси матері та дитини є конфліктними. Ці діти, які є предметом реальних контрактів, самі по собі є віртуальними дітьми, адже вони є не суб'єктами, а об'єктами договорів. Необхідно надавати перевагу знанням, заснованим на науці та психоаналізі. Враховуючи сьогоденні підходи, ми не можемо розглядати питання відмови від дітей, усиновлення, сурогатного материнства та продовження роду за допомогою медичних засобів лише крізь призму гарних почуттів.

Питання спорідненості – це не лише механічна історія взаємодії матері та дитини. Воно має вплив як на сім'ю, так і на суспільство в цілому, завдяки трансформації родинних законів, які впливають з нього. Заперечення всіх цих елементів, що стосуються допологового життя та зв'язків, породжує цю дуже спірну практику та ігнорує тих, хто є її об'єктами: як матерів, так і дітей.

Любов висувається в якості аргументу на користь виправдання цих практик. Вона, безумовно, є бажаною, але умови народження дітей не можуть зводитись виключно до самої лише любові. Більше того, може здаватись, що будь-які роздуми на теми, які можуть ускладнити питання спорідненості, вже наперед визначені культурною вагою того факту, що всі ми походимо з цивілізації, заснованої на міркуваннях походження та його зв'язку із заборонаю інцесту, що вже вписане в закон в тій же мірі, що і несвідоме. Його порушення ніколи не лишається без наслідків.

Висловлюємо подяку кожному, хто вніс свій вклад в те, щоб ця книга була сьогодні видана: Ануш Татарян, Антон Дуженко, Наталія Загороднюк, Андрій Проценко, Олена Медведєва, Олена Самойлова, Ірина Валявко, Даша Непочатова, Наталія Дичко, Олена Шпак, Ніна Савченко, Ірина Гливук, Вікторія Макарова, Наталія Карпова, Марина Коценко, Мар'яна Великодна, Ольга Школенко, Юлія Челпан, Ірина Дяків, Вікторія Глебова, Софія Шовікова.

Сурогатна, або замінна мати - жінка, яка вагітніє і виношує дитину для інших (фр. (La gestation pour autrui (GPA))

Вступ

У наш час проголошення нового ґрунтового перегляду біоетичних законів стає необхідною дискусія щодо легалізації «замінного материнства», відомого як «виношування для інших» (GPA), або «сурогатне материнство». Співчуття до страждань безплідних пар могло б схилити нас на користь легалізації; проте нам необхідно глибоко вивчити питання цієї практики та розглянути її наслідки. Вони стосуються не тільки жінок і немовлят, для яких заздалегідь запланована заміна однієї матері іншою та всіх, хто їх оточує, — це стосується майбутнього суспільства, яке ми таким чином будуємо, розхитуючи самі основи його устрою: заборону інцесту та повагу до іншого як до суб'єкта.

Під час кожного обговорення технологій допоміжної репродукції виникає аргумент: якщо та чи інша технологія дозволена за кордоном, французьке законодавство має бути з цим узгоджене, щоб уникнути нерівності між парами, які мають кошти для поїздки до інших країн, та тими, які їх не мають. Очевидно, що цей аргумент не є прийнятним.

Можна навести як приклад смертну кару, щоб зрозуміти, що законодавство інших країн не обов'язково є зразком для наслідування. Різноманітність законодавства передусім є цінною завдяки засвоєним урокам. Устрій Європи є символом заклику: навчитися жити разом, залишаючись різними. Таким чином формується поле культурного експериментування, яке було б неможливо створити науковим способом. Це змушує нас відрізнити головне, чим ми не можемо поступатися, від додаткового. До того ж захисники зняття всіх обмежень, схоже, не бачать тих порушень, до яких призвела легалізація в деяких країнах. Вони, здається, впевнені, що ми зможемо контролювати цю практику по-своєму і уникнути промахів. Зарубіжний досвід, контрольований чи ні, показує протилежне: того, чого ми хотіли б уникнути, не завжди можна обійти.

Різноманітність законів, що стосуються допоміжної репродукції та біоетики загалом, має й інший ефект. Ми живемо в індивідуалістичному суспільстві: ми маємо стати тими, ким є, обираючи, наприклад, релігію, професію, дружину чи чоловіка, а також все те, що раніше було зафіксовано

із народженням. Так чому б не обрати й власні закони? Саме це пропонує репродуктивний туризм: пари їдуть у ту країну, законодавство якої їм підходить. Так само дослідники, які хочуть працювати з ембріональними клітинами, іноді їдуть у ті країни, де це дозволено. На щастя, закони країни змінюють в залежності від стану суспільства та його культури, а не індивідуального побажання.

Недостатньо, щоб декілька осіб, яких правильно чи помилково називають правими, відстоювали погляд, який зводиться до їхньої моральної чи політичної консервативної позиції. Те, що всі релігії забороняють вбивство, не дозволяє нерелігійним людям узаконювати вбивство. Але трапляється (це стосується і заборони інцесту), що наукові та філософські основи, які ведуть до заборони, не обов'язково суперечать певним моральним чи релігійним твердженням. Легко погодитися, що на політичному рівні засудження існування таборів у СРСР чи у Китаї не було доказом реакційності. Не існує прогресивної медицини і реакційної медицини, як не було буржуазної науки і науки пролетарської. На думку ідейних захисників легалізації цієї практики, достатньо лише послатися на любов, щоб запевнити, що дитина не зіткнеться зі специфічними проблемами. Хіба співчуття та любов не є зазвичай прерогативою релігій? Любов, безумовно, бажана, але вона не може бути єдиною умовою появи на світ.

Репродуктивний туризм, частково через конформізм, може схилити до думки, що було б краще привести наше законодавство у відповідність до законодавства усіх інших країн. Проте варто зазначити, що тільки деякі, а не всі країни дозволили таку практику, і якщо під тиском приєднатися до них, це буде означати відмову від незалежності думки, тоді як Франція є однією з небагатьох країн, яка створила Комісію з етики для розгляду подібних нових практик. Якщо ми хочемо розглянути усі аспекти технології і, можливо, встановити межі або виступити проти, це не буде виступом проти прогресу.

Але оскільки діти зачинаються і народжуються таким способом — чи офіційно в певних країнах, чи обманним шляхом у Франції через існування закону про анонімне народження, — постає питання: як ми можемо забезпечити прийняття і супровід таких ново-народжених? Ми знаємо, що

якісне мовне прийняття і супровід здатні якщо не запобігти, то послабити ефект травми, ризик якої потенційно існує з кожним народженням, а особливо з тим, яке супроводжується остаточним розділенням матері та дитини. Ірен Тері пропонує негайно винайти нові форми спорідненості, оскільки все частіше життя дитини включає не тільки одну матір і одного батька, і мова йде не лише про батьків у символічному значенні. Біологічні батьки, усиновлювачі, сурогатна матір, донор гамет, ембріонів, — всі ці люди є частиною історії дитини, вона має вміти їх називати, говорити про них, незалежно від того, чи вони залишаються, чи зникають з її життя. Для них потрібно винайти статус, місце в сім'ї, щоб дитина усвідомлювала, що ці люди існують, і могла думати й говорити про них. До того ж не можна вимагати, щоб вона росла в тіні тієї дитини, яку не вдалося зачати її батькам. Сьогодні існує багато форм батьківства, але нам бракує слів, щоб їх усвідомити, визнати, інтегрувати. Згодом ми можемо обмежити шкідливий вплив практики сурогатного материнства за допомогою слова, усвідомлюючи водночас, що не можна однозначно стверджувати, що все буде добре, якщо дитині сказали правду про технічні аспекти її народження. Закон не може нікого зобов'язати говорити правду, істину, яку, як ми знаємо, висловити неможливо, але він може визначити та ієрархічно організувати нові стосунки, щоб не піддатися спокусі просто усунути незручні ланки.

Навіть якщо ми знаємо, що дитина розвивається гармонійніше, коли її люблять, це не дозволяє нам чітко визначити, що ми розуміємо під любов'ю. Віннікотт свого часу вже говорив про «достатньо хорошу матір». Дитина, якій батьки не дають своєї любові, ймовірно, впаде в невроз, але досвід показує, що надмірна любов може мати той самий ефект. Оскільки в цьому питанні неможливо визначити правильне дозування, любов має врівноважуватися прив'язкою до закону.

На думку ідейних захисників легалізації цієї технології, достатньо лише любові, щоб дитина звільнилася від специфічних проблем. Безумовно, любов є бажаною, але вона не може сама собою бути єдиною умовою для прийняття дитини у світі. Здається, що будь-яка рефлексія щодо ускладнення родинних зв'язків наперед детермінована культурним

важелем приналежності до цивілізації, заснованої з самого початку на забороні інцесту. Є потреба говорити про відхід від цього. Варто зазначити, що дебати ведуться не між прогресивними та реакційними лікарями. Відбувається традиційне для акушерства протиставлення інтересів матері і дитини, або, як в цьому випадку, інтересів різних дорослих і ненародженої дитини. Визнання первинної травми розлуки з матір'ю є основою будь-якого свідомого усиновлення, яке дає суб'єкту доступ до майбутнього в гармонії з тим, що він пережив. Нас більше не може задовольнити розгляд питання відмови, усиновлення та допоміжної репродукції винятково з погляду добрих почуттів. Яке б співчуття не викликало страждання безплідних подружжів, воно не має нас спонукати об'єктивувати дітей всупереч їхній історії та тому, ким вони є. Репродукція — це не тільки історія матері та дитини, вона стосується суспільства в цілому, оскільки відбувається трансформація законів спорідненості.

Як клініцисти, ми є небайдужими до страждання, викликаного біологічною неможливістю продовження роду, навпаки. І всі засоби, які є сьогодні в нашому розпорядженні, необхідно поставити на службу цим людям (медикаментозне та хірургічне лікування, усиновлення, допоміжна репродукція), але з повагою до суб'єктивності майбутньої дитини. Проте подолати всі невдачі природи поки що неможливо. медичні дослідження тривають і дозволяють деяким жінкам, що не мають матки, зберегти надію. У 2014 році шведська команда Матса Бреннстрьома (Mats Brännström) почала проводити пересадку матки від живих донорів (матері чи тітки). На сьогодні близько десяти команд по всьому світу дали можливість народити до п'ятнадцяти дітей. Це втручання, яке є складною хірургічною операцією, стає простішим із розвитком роботизованої хірургії. У 2018 році бразильська команда опублікувала доповідь про народження після пересадки матки, взятої у померлої людини. Згадаймо, що пересадку серця спочатку вважали неможливою для універсалізації. Все більше команд приймають цей виклик. У перших шведських жінок, які народили після трансплантації матки, ембріон був зачатий з їхньої яйцеклітини та сперми їхнього чоловіка. Двоє народили другу дитину. Лікування проти

відторгнення є тимчасовим, і після народження дитини трансплантовану матку необхідно видалити.

Кількість пар, які в рамках чинного законодавства можуть потенційно звернутися за допомогою сурогатної матері у Франції, складає приблизно п'ятдесят на рік. Чи варто нам з огляду на таку кількість змінювати закон?

Не заперечуючи важливості любові та трагедії безпліддя, варто згадати декілька фактів, які сьогодні доведені і спростування яких належить до чистої риторики. Не треба бути натуралістом, щоб стверджувати, що будь-який реальний акт у тілі фіксується на душевному рівні. Спіноза свого часу вже визнавав це. Аргументація тих, хто посилається тільки на любов, приховує ідею відокремлення тіла від духу, за що так часто дорікають сучасній медицині. Нам здається, що програмування цих драм не варто узаконювати. Не судочинство мусить творити закон. Необхідно зберегти дистанцію між тим, що дозволяє закон, і тим, що відбувається в маргінальних випадках. Ми хочемо, щоб ця практика залишалася такою, якою вона є, тобто маргінальною, незалежно від соціального та політичного тиску. За умови її застосування має відповідати спеціалізована комісія, яка розглядатиме їх у кожному окремому випадку.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ